

جمهوری اسلامی ایران

مدیریت حوزه علمیه استان قم

رساله علمی سطح ۳

آموزه های اخلاقی سوره ملک از منظر قرآن

استاد راهنما:

حجت الاسلام و المسلمین غلامرضا احسانی

محقق: مهدی بارانی

شهریور ۱۴۰۱

«تقدیم»

به ساحت نورانی و مقدّس پیشوای دوازدهم، صاحب العصر و الزمان حجه بن الحسن العسکری علیهما السلام
امام زمان «عج الله تعالی فرجه الشریف» روحی له الفداء.

الحمد لله الذي هدانا لهذا وما كنا لنهتدي لولا ان هدانا الله

سپاس خدای را که سخنوران، در ستودن او بمانند و شمارندگان، شمردن نعمت های او ندانند و کوشندگان، حق او را گزاردن نتوانند. سلام و درود بر محمد و خاندان پاک او، طاهران معصوم، هم آنان که وجودمان وامدار وجودشان است.

بدون شک جایگاه و منزلت معلم، اجل از آن است که در مقام قدردانی از زحمات بی شائبه ی او، با زبان قاصر و دست ناتوان، چیزی بنگاریم.

اما از آنجایی که تجلیل از معلم، سپاس از انسانی است که هدف و غایت آفرینش را تامین می کند و سلامت امانت هایی را که به دستش سپرده اند، تضمین؛ بر حسب وظیفه و از باب «من لم يشكر المنعم من المخلوقين لم يشكر الله عز و جل» .

سپاس از استاد با کمالات و شایسته؛ جناب حجه الاسلام والمسلمین غلامرضا احسانی، که در کمال سعه صدر، با حسن خلق و فروتنی، از هیچ کمکی در این عرصه بر من دریغ نمودند و زحمت راهنمایی این رساله را بر عهده گرفتند.

باشد که این خردترین، بخشی از زحمات آنان را سپاس گوید.

چکیده

آموزه‌های اخلاقی یکی از مهمترین مباحث اخلاقی در همه دوره‌ها بوده، به گونه‌ای که با عمل به آن آموزه‌ها، می‌توان سعادت دنیوی و اخروی را به دست آورد. که این آموزه‌ها با تمام ابعاد آن (اخلاق فردی، اخلاق اجتماعی) در سوره ملک متبلور است که تحقیق حاضر با روش کتابخانه‌ای آن را مورد بحث و بررسی قرار داده، و با توجه به مطالب مذکور می‌توان گفت: که در سوره ملک به صراحت از مبانی، اصول و شیوه‌های اخلاق فردی و اجتماعی سخن به میان آمده است و در نظام اخلاقی کاربرد خود را می‌یابد. شکرگزاری، انذار، هدایت الهی، خداشناسی و توحید، ایمان و عمل صالح، ولایت الهی از مهم‌ترین مصادیق باید های اخلاق الهی است. و فراموش نکردن قیامت، عدم تکذیب راهنمایان الهی، دوری از مجازات‌های تربیتی از مصادیق نبایدهای اخلاق الهی مطرح در سوره ملک است که انسان با به کارگیری آنها در زندگی خود می‌تواند به سعادت دنیوی و اخروی نایل شود. پند گرفتن، خودشناسی، فهم و عمل به قرآن کریم، صبر و یقین رهبران الهی، از آموزه‌های اخلاق فردی در سوره ملک می‌باشد که این نوع آموزه‌ها، بیانگر رابطه انسان با خویشتن می‌باشد و به کارگیری آنها در زندگی انسان، موجب می‌شود که انسان از تهمت به دیگران دوری کند و از تردید در اصول اعتقادی مصون بماند. علاوه بر آموزه‌های اخلاق فردی، در سوره ملک آموزه‌های اخلاق اجتماعی مانند: استقامت، عبرت گرفتن، بصیرت، مطرح شده که اگر انسان این گونه آموزه‌ها را در زندگی خویش به کار برد، از بسیاری از نبایدهای اخلاقی که در خود سوره ملک مطرح شده، دور می‌ماند. مهمترین یافته‌های تحقیق حاضر این است که طبق آموزه‌های اخلاقی سوره ملک، آموزه‌های اخلاق فردی مقدم بر آموزه‌های اخلاق اجتماعی است، یعنی انسان تا زمانی که رابطه با خودش را اصلاح نکرده باشد، نمی‌تواند به رفتار صحیحی در عرصه اجتماع دست یابد.

واژگان کلیدی: آموزه اخلاقی، سوره قرآن.

فهرست مطالب

۱	مقدمه.....
۲	فصل یکم: مباحث مقدماتی.....
۳	گفتار یکم: کلیات تحقیق.....
۳	۱. بیان مسأله.....
۳	۲. ضرورت انجام تحقیق.....
۴	۳. اهداف و فوائد تحقیق.....
۴	۴. پیشینه تحقیق و امتیاز این پژوهش.....
۵	۵. سؤالات تحقیق.....
۵	۶. فرضیه تحقیق.....
۵	۷. کاربرد نتایج تحقیق.....
۵	۸. روش تحقیق.....
۶	گفتار دوم : مفهوم شناسی.....
۶	۱.آموزه اخلاقی.....
۹	۲.سوره.....
۱۰	۳.قرآن.....
۱۱	گفتار سوم : خطوط کلی سوره ملک.....
۱۱	۱.معرفی اجمالی سوره ملک.....

۱۳محتوای سوره ملک
۱۳جمع بندی فصل
۱۵فصل دوّم: آموزه های اخلاق الهی
۱۶گفتار یکم: بایدهای اخلاق الهی
۱۷۱. ضرورت اخلاقی بزرگداشت خداوند
۱۹۲. مرگ و حیات، آزمایشی برای صبر و شکر
۳. بروز و ظهور جوهره انسان در لابلای گرفتاری ها
۴. قبولی توبه در اعتراف به گناه در دنیا ؛ ولی در آخرت هرگز
۲۸۵. کسب مغفرت و اجر الهی
۳۰۶. تاثیر نظارت الهی بر انجام عمل صالح
۳۲۷. آگاهی نسبت به صفات الهی در تکامل اخلاقی انسان
۳۹۸. ایمان به خدا
۴۰گفتار دوم : نبایدهای اخلاق الهی
۴۰۱. مأیوس نشدن در آزمایش های الهی
۴۲۲. احساس ایمنی نکردن نسبت به قدرت و مکر الهی
۴۴۳. دوری از کفران نعمت
۴۵۴. دوزخ، نتیجه انکار آگاهانه دین
۴۷۵. عدم تعقل، ریشه تکذیب
۴۹۶. کامیابی های دنیا، اسباب غفلت از قیامت

۷. احتمال بروز خطر برای دوری از بی تفاوتی و غفلت..... ۵۲

جمع بندی فصل..... **Error! Bookmark not defined.**

فصل سوم: آموزه های اخلاق فردی..... ۵۵

گفتار یکم: بایدهای اخلاق فردی..... ۵۶

۱. پیروی از عقل و به کارگیری ابزار شناخت در جهت رشد فضایل اخلاقی..... ۵۶

۲. اعتراف به گناه در پیشگاه الهی..... ۵۷

۳. کسب روزی حلال..... ۵۹

۴. صبر ثمره امتحان الهی..... ۶۱

۵. تأثیر معاد باوری بر اخلاق انسان..... ۶۳

۶. شکرگزاری عملی همراه با شکرگزاری زبانی کافی..... ۶۶

گفتار دوم: نبایدهای اخلاق فردی..... ۶۹

۱. پرهیز از کبر و غرور..... ۶۹

۲. پرهیز از لجاجت..... ۷۲

۳. فرار از حقیقت و عواقب آن..... ۷۳

۴. دوری از تکبر و غرور بواسطه ابزارهای مادی..... ۷۶

۵. دور نشدن از رحمت خدا..... ۷۸

۶. دوری از پندار گرایی باطل در مورد عقاید..... ۸۰

جمع بندی فصل..... ۸۳

فصل چهارم: آموزه های اخلاق اجتماعی..... ۸۴

گفتار یکم: بایدهای اخلاق اجتماعی..... ۸۵

۱. فرهنگ سازی برای کسب روزی حلال..... ۸۵

۲. تقویت روحیه راستگویی در مردم..... ۸۷

۳. تقویت روحیه شکرگزاری در جامعه جهت زیاد شدن نعمت ها..... ۸۹

۴. عبرت آموزی از گذشتگان در جهت اصلاح جامعه..... ۹۲

گفتار دوّم : نبایدهای اخلاق اجتماعی..... ۹۴

۱. تکذیب پیامبران مانع از رواج فضایل اخلاقی در جامعه..... ۹۴

۲. عدم استفاده از عقل و عدم بکارگیری ابزار شناخت در اجتماع..... ۹۸

۳. نفاق پنهان آیه ۹۹

جمع بندی فصل..... ۱۰۱

نتایج تحقیق..... Error! Bookmark not defined.

فهرست منابع و مآخذ..... ۱۰۵

